

ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΣΗΜΕΙΑ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ 2021

Ο προϋπολογισμός του 2021 καταρτίζεται, δυστυχώς, υπό παράδοξες και εξαιρετικά αντίξοες συνθήκες και υπό το καθεστώς μεγάλης αβεβαιότητας, που συνεπάγεται η ευμετάβλητη πιθανολόγηση του τελικού χρόνου λήξης της πανδημίας σε διεθνές επίπεδο, αλλά και των επιπτώσεων στην ελληνική οικονομία από ενδεχόμενες αποφάσεις υγειονομικού χαρακτήρα στο διάστημα που θα μεσολαβήσει μέχρι η παγκόσμια οικονομία να επιστρέψει σε τροχιά κανονικότητας, σημαντικής ανάταξης και διατηρήσιμης ανάπτυξης.

Η εγγενής αυτή αβεβαιότητα και οι μεταφερόμενες οικονομικές και δημοσιονομικές συνέπειες της ύφεσης το επόμενο έτος, οδήγησαν τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα στην απόφαση να ισχύσει, και το 2021, στα δημοσιονομικά των χωρών μελών της ευρωζώνης, η γενική ρήτρα διαφυγής. Απόφαση που έχει ως στόχο να προφυλαχθεί, στο μέγιστο δυνατό βαθμό, από τις επιπτώσεις της πανδημίας ο παραγωγικός και κοινωνικός ιστός και να μην παρεμποδιστεί η σημαντική ανάκαμψη που, σε κάθε περίπτωση, προβλέπεται για το επόμενο έτος. Στο πλαίσιο της γενικής ρήτρας διαφυγής, αποκτά ακόμα μεγαλύτερη σημασία κατά την κατάρτιση του προϋπολογισμού, η εμπιστοσύνη που απολαμβάνει η χώρα τόσο στις αγορές όσο και μεταξύ των εταίρων και πιστωτών της. Αυτή αντανακλάται στα επιτόκια των ελληνικών ομολόγων, που βρίσκονται σήμερα σε ιστορικά χαμηλά και είναι κατά τάξεις μεγέθους μικρότερα από αυτά με τα οποία δανειζόταν η προηγούμενη Κυβέρνηση. Διαπίστωση που αφορά τόσο το διάστημα πριν ξεκινήσει η πανδημία όσο και τα επιτόκια όπως έχουν σήμερα διαμορφωθεί.

Επίσης πολύ σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν στον προϋπολογισμό του 2021 οι ευρωπαϊκοί πόροι που η χώρα διασφάλισε στη διαπραγμάτευση του Ιουλίου του 2020 και θα αρχίσουν να εισρέουν το 2021 στα πλαίσια του Ταμείου Ανάκαμψης και του React EU. Η ανάπτυξη της Ελληνικής Οικονομίας για το 2021, λαμβάνοντας υπόψη την ενίσχυση της ανάκαμψης μέσω της αξιοποίησης των ευρωπαϊκών πόρων, αλλά και τις επιπτώσεις του δεύτερου κύματος της πανδημίας, που έχουν σοβαρή επίπτωση εκ μεταφοράς και στο 2021 (carry-over), εκτιμάται σε 4,8%. Υλοποιείται δηλαδή το δυσμενές σενάριο που προέβλεπε το προσχέδιο του προϋπολογισμού του 2021, το οποίο κατατέθηκε τον περασμένο Οκτώβριο.

Η ανάκαμψη η οποία προβλέπεται για το 2021 διευκολύνεται από τα μέτρα μείωσης του φορολογικού και ασφαλιστικού βάρους και ενθάρρυνσης της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας, που περιλαμβάνονται στον προϋπολογισμό του 2021. Μέτρα που αφορούν -μεταξύ άλλων- στη μείωση των ασφαλιστικών εισφορών κατά τρεις μονάδες από την 1.1.2021, στην κατάργηση της εισφοράς αλληλεγγύης για τα εισοδήματα που προέρχονται από ιδιωτική οικονομική δραστηριότητα και στη δυνατότητα προσλήψεων χωρίς ασφαλιστικές εισφορές για έξι μήνες και υπό ελάχιστες γραφειοκρατικές προϋποθέσεις, η οποία ήδη ξεκίνησε από την 1η Οκτωβρίου του 2020.

Η ανάκαμψη διευκολύνεται επίσης από τα εκτεταμένα και στοχευμένα, αλλά συνετά μέτρα στήριξης του 2020, που έχουν δημοσιονομικές επιπτώσεις και το 2021, αλλά και από επιπλέον μέτρα ύψους 3 δισ. ευρώ που έχουν προβλεφθεί ως ειδικό αποθεματικό το 2021 για την αντιμετώπιση των οικονομικών συνεπειών της πανδημίας. Το συνολικό ύψος των μέτρων για την αντιμετώπιση των οικονομικών συνεπειών της πανδημίας αναμένεται να αγγίξει τα 31,4 δισ. ευρώ, εκ των οποίων τα 23,9 δισ. ευρώ αφορούν το έτος 2020 και τα 7,5 δισ. ευρώ το έτος 2021.

Τα ανωτέρω δημοσιονομικά μέτρα αλλά και οι συνέπειες της ύφεσης του 2020 οδηγούν σε πρόβλεψη πρωτογενούς ελλείμματος ύψους 3,88% του ΑΕΠ για το 2021, ποσοστό που συνδυάζει τη συνέχιση της επιβαλλόμενης από τις περιστάσεις επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής με την, αναγκαία όμως, σύνεση που απαιτεί η διασφάλιση της μακροχρόνιας ισορροπίας της Ελληνικής οικονομίας.

Ο προϋπολογισμός του 2021, εκ της φύσεώς του αλλά και λόγω των υποχρεώσεων όλων των χωρών στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, δεν μπορεί να περιλαμβάνει μόνιμα δημοσιονομικά μέτρα. Η αξιοποίηση των ευρωπαϊκών πόρων, για τον ταχύτατο ηλεκτρονικό εκσυγχρονισμό των κρατικών δομών και οι παράλληλες μεταρρυθμίσεις που προγραμματίζουν τα Υπουργεία Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων για την αποτελεσματική καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της αδήλωτης εργασίας, σε συνδυασμό με τη συνολική πολιτική της κυβέρνησης για την ενθάρρυνση νέων επενδύσεων, που ενισχύεται σημαντικά και από το Ταμείο Ανάκαμψης, αναμένεται ότι θα δημιουργήσουν μόνιμο δημοσιονομικό χώρο από το 2022 και εντεύθεν. Η δυναμική ανάκαμψη θα επιτρέψει, μετά τη λήξη της πανδημίας, η Ελλάδα να βελτιώσει τα δημοσιονομικά μεγέθη της το 2021, και να εισέλθει στη συνέχεια, με τη βοήθεια των μεταρρυθμίσεων που υλοποιούνται και θα υλοποιηθούν, σε τροχιά μείωσης του επενδυτικού κενού, περιορισμού της ανεργίας και μείωσης του φορολογικού και ασφαλιστικού βάρους και εισόδου σε έναν ενάρετο μακροχρόνιο κύκλο δημοσιονομικής ευστάθειας, υψηλής, διατηρήσιμης, έξυπνης και πράσινης οικονομικής ανάπτυξης και αυξανόμενης κοινωνικής ευημερίας.

Μακροοικονομικές εξελίξεις

Οι νέες υποθέσεις του Προσχεδίου του Κρατικού Προϋπολογισμού αναθεωρήθηκαν περαιτέρω προς το δυσμενέστερο κατά τη διάρκεια του Νοεμβρίου 2020, ενσωματώνοντας την επίπτωση του εκτυλισσόμενου δεύτερου lockdown για τον περιορισμό του νέου, μεγαλύτερου κύματος της πανδημίας. Ως εκ τούτου, οι τρέχουσες υποθέσεις ενσωματώνουν βαθύτερη ύφεση στην Ευρωζώνη έναντι των προηγούμενων εκτιμήσεων, μεγαλύτερη μείωση ταξιδιωτικών αφίξεων μη κατοίκων, στο δεύτερο εξάμηνο του έτους, άνω του 70% έναντι του 2019 (που επιφέρουν απώλεια 78% των εισπράξεων του 2019 στο σύνολο του 2020), πτώση της οικονομικής δραστηριότητας του τέταρτου τριμήνου 2020 λόγω του νέου lockdown και πιο αργή επαναφορά της οικονομίας σε συνθήκες κανονικότητας, λόγω της επαπειλούμενης συνέχισης της πανδημίας. Λόγω αυτών, η προηγουμένως εκτιμώμενη οικονομική ανάκαμψη του τέταρτου τριμήνου του 2020 (Προσχέδιο Κρατικού Προϋπολογισμού 2021) έχει πλέον αναθεωρηθεί σε τριμηνιαία ύφεση, που εν συνεχεία καθιστά σημαντικά δυσμενέστερη την επίδραση μεταφοράς στο 2021.

Στη βάση των ανωτέρω, η συνισταμένη των οικονομικών επιπτώσεων από τα τρία βασικά κανάλια μετάδοσης της υγειονομικής κρίσης (παραγωγή, απασχόληση και εγχώρια ζήτηση, εξωτερικός τομέας) και η μερικώς αντισταθμιστική δράση των μέτρων οικονομικής στήριξης, τοποθετεί την ύφεση για το σύνολο του 2020 στο **10,5%**, κατά 2,3 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ χαμηλότερα από ότι στο Προσχέδιο του Κρατικού Προϋπολογισμού. Στον μεγαλύτερο βαθμό της, η απόκλιση αυτή αντικατοπτρίζει την εκτιμώμενη επίπτωση του δεύτερου lockdown του 2020 στη μεταβολή του ετήσιου πραγματικού εγχώριου προϊόντος. Σε ονομαστικούς όρους, ο ρυθμός μείωσης του ΑΕΠ αναμένεται να είναι συγκριτικά μεγαλύτερος (-11,3%), με τον αποπληθωριστή σε αρνητικό έδαφος (-0,8%).

Σημειώνεται ότι στη διαφορά των εκτιμήσεων έναντι του Προσχεδίου του Κρατικού Προϋπολογισμού 2021 συντελεί (α) η λήψη νέων μέτρων για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας, (β) οι μακροοικονομικές επιπτώσεις από την ένταση του δεύτερου κύματος της πανδημίας και (γ) η προς τα κάτω αναθεώρηση του επιπέδου του ΑΕΠ προηγούμενων ετών από την Ελληνική Στατιστική Αρχή. Σημειώνεται ότι το Προσχέδιο του Προϋπολογισμού είχε προβλέψει την πιθανότητα μιας δυσμενούς εξέλιξης που απεικονίστηκε στο δυσμενές σενάριο που περιέλαβε. Το σενάριο αυτό δεν εμπεριείχε τις συνέπειες της αναθεώρησης επί το δυσμενέστερο των στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ (δηλαδή των πραγματικών επιδόσεων της οικονομίας), για την περίοδο 2015-2019.

Για το σύνολο του έτους, τα μέτρα στήριξης της ελληνικής οικονομίας υπολογίζονται πλέον στα 23,9 δισ. ευρώ, προσαυξημένα έναντι του Προσχεδίου του Κρατικού Προϋπολογισμού, ως προς το ύψος και τη διάρκειά τους, λόγω του δεύτερου κύκλου αντιμετώπισης της πανδημίας και των επιπτώσεών της. Η θετική επίδραση του συνόλου των μέτρων στο πραγματικό ΑΕΠ εκτιμάται το 2020 σε 7 ποσοστιαίες μονάδες, εκ των οποίων οι 3,3 μονάδες αφορούν το τελευταίο τρίμηνο του έτους που επιβαρύνεται από το νέο lockdown.

Η μεγαλύτερη της αρχικώς εκτιμώμενης ένταση της πανδημίας στην Ευρώπη το φθινόπωρο του 2020 και η περαιτέρω όξυνσή της εντός του τέταρτου τριμήνου, δημιουργεί μία αρνητική συγκυρία (επίδραση μεταφοράς) για τις οικονομικές προοπτικές στην αρχή του 2021. Για αυτόν τον λόγο, η εκδήλωση εύρωστων ρυθμών ανάκαμψης αναμένεται να καθυστερήσει να αποτυπωθεί στους ετήσιους ρυθμούς ανάπτυξης των χωρών το 2021, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας. Ήδη πριν τη συμπερίληψη των χειμερινών μέτρων καθολικού lockdown σε ορισμένες ευρωπαϊκές οικονομίες, οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Νοέμβριος 2020) σκιαγραφούν μία εικόνα μερικής ανάκαμψης για την Ευρωζώνη το 2021, με ανάκτηση λιγότερου από το 50% των απωλειών του 2020 σε όρους πραγματικού εγχώριου προϊόντος. Η αντίστοιχη εθνική πρόβλεψη για την ελληνική οικονομία αντιστοιχεί σε ανάκτηση του 41,3% των απωλειών του 2020, ενσωματώνοντας ήδη την πλήρη επίδραση από την εφαρμογή του ολικού lockdown Νοεμβρίου 2020.

Ωστόσο, αρκετοί παράγοντες συνηγορούν στην ταχεία επαναφορά της ελληνικής οικονομίας σε διατηρήσιμη τροχιά ανάπτυξης, από το δεύτερο τρίμηνο του 2021. Μεταξύ αυτών είναι, αφενός, τα μέτρα που θα εφαρμοστούν το 2021 για την ενίσχυση των εισοδημάτων και τη στήριξη των επιχειρήσεων και της απασχόλησης στο πλαίσιο αντιμετώπισης των επιπτώσεων της πανδημίας, ύψους 7,5 δισ. ευρώ, τα οποία αναμένεται να επιδράσουν θετικά στο πραγματικό ΑΕΠ κατά 2,5% του ΑΕΠ του 2020. Αφετέρου, βάσιμη υπόθεση αποτελεί η επιτάχυνση των μεταρρυθμίσεων, εν μέσω ευνοϊκότερης οικονομικής συγκυρίας και σταθερού πολιτικού προσανατολισμού. Είναι ενδεικτικό ότι, ακόμα και εντός της κρίσης της πανδημίας, η μεταρρυθμιστική πρόοδος στην Ελλάδα διατηρήθηκε, όπως αναγνωρίστηκε στην Όγδοη Έκθεση Ενισχυμένης Εποπτείας για τη χώρα, τον Νοέμβριο του 2020. Στην ίδια βάση, η αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας από τον οίκο αξιολόγησης Moody's σε Βα3 από Β1 στις 6 Νοεμβρίου 2020, παρά το ανακοινωμένο δεύτερο lockdown για το έτος, καταδεικνύει τον προσωρινό χαρακτήρα της ύφεσης του 2020 και τις προοπτικές γρήγορης επαναφοράς σε συνθήκες δυναμικής ανάπτυξης για τη χώρα.

Επιπλέον, η συμβολή στην ανάπτυξη των ευρωπαϊκών κονδυλίων του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Recovery and Resilience Facility) του Σχεδίου Ανάκαμψης αναμένεται να φτάσει το 2021 το 2,1% του ΑΕΠ, καταδεικνύοντας τα βραχυχρόνια οφέλη που

συμπληρώνουν την επίδραση του Μηχανισμού σε όρους μακροπρόθεσμου μετασχηματισμού της οικονομίας.

Στη βάση των ανωτέρω, και συμπεριλαμβανομένης της αναθεωρημένης επί τα χείρω εκτίμησης για το βάθος της πανδημίας (σε συμβατότητα με την αναφορά στους καθοδικούς κίνδυνους των οικονομικών προοπτικών που είχε γίνει στο Κεφάλαιο 1 του Προσχεδίου του Κρατικού Προϋπολογισμού 2021), το πραγματικό ΑΕΠ αναμένεται να παρουσιάσει ετήσιο ρυθμό αύξησης σε σχέση με το 2020, **4,8%**.

Βασικά μεγέθη της ελληνικής οικονομίας (% ετήσιες μεταβολές, σταθερές τιμές)			
	2019	2020**	2021**
ΑΕΠ	1,9	-10,5	4,8
Ιδιωτική κατανάλωση	1,9	-7,6	3,0
Δημόσια κατανάλωση	1,2	2,1	-1,9
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	-4,6	-14,3	23,2
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	4,8	-30,3	22,5
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	3,0	-17,4	16,4
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	0,2	-0,8	0,8
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή	0,5	-1,1	0,6
Απασχόληση*	1,2	-5,1	3,8
Ποσοστό ανεργίας*	15,2	16,9	16,0
Ποσοστό ανεργίας (Έρευνα Εργατικού Δυναμικού)	17,3	18,9	17,9

Πηγή: Ετήσιοι Εθνικοί Λογαριασμοί (Ελληνική Στατιστική Αρχή), εκτιμήσεις/προβλέψεις Υπουργείου Οικονομικών.

* Σε εθνικολογιστική βάση

** Εκτιμήσεις/προβλέψεις

Βασικά μεγέθη Προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης

Σύμφωνα με τα στοιχεία της εκτέλεσης του Προϋπολογισμού, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης για το έτος 2020 εκτιμάται ότι σε όρους ενισχυμένης εποπτείας θα διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους 11.760 εκατ. ευρώ ή **7,22% του ΑΕΠ**. Σε όρους ESA εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους 11.141 εκατ. ευρώ ή 6,8% του ΑΕΠ.

Για το έτος 2021, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης σε όρους ενισχυμένης εποπτείας, προβλέπεται να διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους 6.670 εκατ. ευρώ ή **3,88% του ΑΕΠ**. Αντίστοιχα, σε δημοσιονομική βάση το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται να διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους 6.591 εκατ. ευρώ ή 3,8% του ΑΕΠ.

Αποτελέσματα Γενικής Κυβέρνησης περιόδου 2019 – 2021 (σε εκατ. ευρώ)			
Γενική Κυβέρνηση κατά ESA ανά υποτομέα	2019 Πραγματ/σεις	2020 Εκτίμηση	2021 Πρόβλεψη
1. Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού (Προεδρία της Ελληνικής Δημοκρατίας, Προεδρία της Κυβέρνησης, Βουλή, Υπουργεία, Περιφερειακές Υπηρεσίες Υπουργείων και Αποκεντρωμένες Διοικήσεις)	-2.367	-20.228	-14.715
2. Ισοζύγιο Κεντρικής Κυβέρνησης (Κράτος, ΝΠ, ΔΕΚΟ ταξινομημένες εντός της Γενικής Κυβέρνησης και νοσοκομεία)	896	-16.367	-12.266
3. Ισοζύγιο Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)	88	80	-4
4. Ισοζύγιο Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ) εκτός νοσοκομείων	1.813	176	754

5. Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA (2+3+4)	2.797	-16.111	-11.516
% του ΑΕΠ	1,5%	-9,9%	-6,7%
6. Ενοποιημένοι τόκοι Γενικής Κυβέρνησης	5.507	4.970	4.925
% του ΑΕΠ	3,0%	3,1%	2,9%
7. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA (5+6)	8.304	-11.141	-6.591
% του ΑΕΠ	4,5%	-6,8%	-3,8%
8. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία της ενισχυμένης εποπτείας	6.613	-11.760	-6.670
% του ΑΕΠ	3,6%	-7,2%	-3,9%
9. Ενοποιημένο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης	331.072	340.000	343.200
% του ΑΕΠ	180,5%	208,9%	199,6%
ΑΕΠ	183.413	162.776	171.934

**Ανώτατα όρια δαπανών Φορέων Κεντρικής Διοίκησης Κρατικού Προϋπολογισμού
σε ταμειακή και δεδουλευμένη βάση σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA για τα έτη 2020 και 2021*
(σε εκατ. ευρώ)**

α/α	Φορέας Κεντρικής Διοίκησης		2020		2021	
			Εκτιμήσεις	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ Covid-19	Προβλέψεις	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ Covid-19
1	Προεδρία της Δημοκρατίας	Ταμειακό Σύνολο	4	0	4	0
		Τακτικός Προϋπολογισμός	4	0	4	
		ΠΔΕ	0		0	
2	Βουλή των Ελλήνων	Ταμειακό Σύνολο	141	0	144	0
		Τακτικός Προϋπολογισμός	140	0	143	
		ΠΔΕ	1		1	
3	Προεδρία της Κυβέρνησης	Ταμειακό Σύνολο	0	0	34	0
		Τακτικός Προϋπολογισμός	0	0	31	
		ΠΔΕ	0		3	
4	Υπουργείο Εσωτερικών ¹	Ταμειακό Σύνολο	3.200	111	2.987	0
		Τακτικός Προϋπολογισμός	3.046	111	2.815	
		ΠΔΕ	154		172	
5	Υπουργείο Εξωτερικών	Ταμειακό Σύνολο	295	0	276	0
		Τακτικός Προϋπολογισμός	283	0	262	
		ΠΔΕ	12		14	
6	Υπουργείο Εθνικής Άμυνας	Ταμειακό Σύνολο	3.921	28	5.496	0
		Τακτικός Προϋπολογισμός	3.811	28	5.482	
		ΠΔΕ	110		14	
7	Υπουργείο Υγείας ²	Ταμειακό Σύνολο	4.829	523	4.257	131
		Τακτικός Προϋπολογισμός	4.759	523	4.197	131
		ΠΔΕ	70		60	
8	Υπουργείο Δικαιοσύνης	Ταμειακό Σύνολο	537	1	533	0
		Τακτικός Προϋπολογισμός	529	1	510	
		ΠΔΕ	8		23	
9	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων	Ταμειακό Σύνολο	5.568	7	5.605	0
		Τακτικός Προϋπολογισμός	4.828	7	4.895	
		ΠΔΕ	740		710	
10	Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού ³	Ταμειακό Σύνολο	372	12	359	0
		Τακτικός Προϋπολογισμός	345	12	324	
		ΠΔΕ	27		35	
11	Υπουργείο Οικονομικών	Ταμειακό Σύνολο	2.255	1.518	800	0
		Τακτικός Προϋπολογισμός	760	23	777	
		ΠΔΕ	1.495	1.495	23	
12	Υπουργείο Οικονομικών - Γενικές Κρατικές Δαπάνες	Ταμειακό Σύνολο	12.749	4.491	12.300	3.000
		Τακτικός Προϋπολογισμός	12.749	4.491	12.300	3.000
		ΠΔΕ	0		0	
13	Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ⁴	Ταμειακό Σύνολο	1.074	78	1.199	0

**Ανώτατα όρια δαπανών Φορέων Κεντρικής Διοίκησης Κρατικού Προϋπολογισμού
σε ταμειακή και δεδουλευμένη βάση σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA για τα έτη 2020 και 2021*
(σε εκατ. ευρώ)**

α/α	Φορέας Κεντρικής Διοίκησης		2020		2021	
			Εκτιμήσεις	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ Covid-19	Προβλέψεις	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ Covid-19
		Τακτικός Προϋπολογισμός	373	78	297	
		ΠΔΕ	701		902	
		Ταμειακό Σύνολο	417	0	762	0
14	Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας	Τακτικός Προϋπολογισμός	132	0	92	
		ΠΔΕ	285		670	
		Ταμειακό Σύνολο	24.719	3.615	22.689	2.452
15	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων	Τακτικός Προϋπολογισμός	24.549	3.615	22.269	2.452
		ΠΔΕ	170		420	
		Ταμειακό Σύνολο	5.778	2.727	5.301	880
16	Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων	Τακτικός Προϋπολογισμός	167	0	186	
		ΠΔΕ	5.611	2.727	2.480	880
		Ταμείο Ανάκαμψης και Σταθερότητας	0		2.635	
		Ταμειακό Σύνολο	1.347	6	1.585	50
17	Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών ⁵	Τακτικός Προϋπολογισμός	727	6	718	50
		ΠΔΕ	620		867	
		Ταμειακό Σύνολο	455	39	409	0
18	Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής	Τακτικός Προϋπολογισμός	290	6	269	
		ΠΔΕ	165	33	140	
		Ταμειακό Σύνολο	89	49	57	0
19	Υπουργείο Τουρισμού	Τακτικός Προϋπολογισμός	43	6	36	
		ΠΔΕ	46	43	21	
		Ταμειακό Σύνολο	2.567	63	2.488	0
20	Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη ⁶	Τακτικός Προϋπολογισμός	2.498	63	2.414	
		ΠΔΕ	69		74	
		Ταμειακό Σύνολο	173	11	236	0
21	Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης	Τακτικός Προϋπολογισμός	93	11	146	
		ΠΔΕ	80		90	
		Ταμειακό Σύνολο	110	0	128	0
22	Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου	Τακτικός Προϋπολογισμός	53	0	97	
		ΠΔΕ	57		31	
		Ταμειακό Σύνολο	21	0	19	0
23	Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αττικής	Τακτικός Προϋπολογισμός	21	0	19	
		ΠΔΕ	0		0	
		Ταμειακό Σύνολο	29	0	27	0
24	Αποκεντρωμένη Διοίκηση Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας	Τακτικός Προϋπολογισμός	29	0	27	
		ΠΔΕ	0		0	
		Ταμειακό Σύνολο	20	0	19	0
25	Αποκεντρωμένη Διοίκηση Ηπείρου - Δυτικής Μακεδονίας	Τακτικός Προϋπολογισμός	20	0	19	
		ΠΔΕ	0		0	
		Ταμειακό Σύνολο	34	0	33	0
26	Αποκεντρωμένη Διοίκηση Πελοποννήσου - Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου	Τακτικός Προϋπολογισμός	34	0	33	
		ΠΔΕ	0		0	
		Ταμειακό Σύνολο	11	0	10	0
27	Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αιγαίου	Τακτικός Προϋπολογισμός	11	0	10	
		ΠΔΕ	0		0	
		Ταμειακό Σύνολο	12	0	11	0
28	Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης	Τακτικός Προϋπολογισμός	12	0	11	
		ΠΔΕ	0		0	
		Ταμειακό Σύνολο	45	0	41	0
29	Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας - Θράκης	Τακτικός Προϋπολογισμός	45	0	41	
		ΠΔΕ	0		0	
I	Ταμειακό Σύνολο μη χρηματοοικονομικών δαπανών Κρατικού Προϋπολογισμού		70.774	13.279	67.811	6.513
A	Σύνολο δαπανών Τακτικού Προϋπολογισμού⁷		60.353	8.981	58.426	5.633
I	Πρωτογενείς δαπάνες		55.658		53.916	

**Ανώτατα όρια δαπανών Φορέων Κεντρικής Διοίκησης Κρατικού Προϋπολογισμού
σε ταμειακή και δεδουλευμένη βάση σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA για τα έτη 2020 και 2021*
(σε εκατ. ευρώ)**

α/α	Φορέας Κεντρικής Διοίκησης	2020		2021	
		Εκτιμήσεις	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ Covid-19	Προβλέψεις	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ Covid-19
<i>ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ:</i>					
	Δαπάνες ανάληψης δανείων από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (ΕΜΣ) και παράλληλες δαπάνες Δημοσίου Χρέους	43		40	
	Αγορές οπλικών συστημάτων από εξοπλιστικά προγράμματα	515		2.519	
	Καταπτώσεις εγγυήσεων (σε ακαθάριστη βάση)	702		525	
II	Τόκοι	4.695		4.510	
B	Σύνολο ΠΔΕ	10.421	4.298	6.750	880
Γ	Ταμείο Ανάκαμψης και Σταθερότητας	0		2.635	
	Εθνικολογιστικές προσαρμογές⁸	1.442		627	
	Σύνολο δαπανών Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA	69.332		67.184	

* Στις εκτιμήσεις δαπανών των Υπουργείων 2020 περιλαμβάνονται δαπάνες που καλύφθηκαν από το τακτικό και το ειδικό αποθεματικό, εγγραφές σε ύψος δαπανών και δαπάνες για μεταναστευτικές ροές. Κατά συνέπεια το ύψος των εκτιμώμενων δαπανών έτους 2020 δεν είναι συγκρίσιμο με τις προβλέψεις προϋπολογισμού 2021.

Παρατηρήσεις:

1. Οι συνολικές πιστώσεις που αφορούν σε παρεμβάσεις για Covid-19 που υλοποιούνται από το Υπουργείο Εσωτερικών το 2020 ανέρχονται σε 171 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων τα 60 εκατ. περιλαμβάνονται στις οροφές του ειδικού φορέα «Γενικές Κρατικές Δαπάνες».
2. Στις πιστώσεις για παρεμβάσεις Covid-19 του Υπουργείου Υγείας για το 2020 δεν περιλαμβάνεται η επιχορήγηση ύψους 263 εκατ. ευρώ προς τον ΕΟΠΥΥ λόγω των μειωμένων εσόδων από ασφαλιστικές εισφορές κατά την περίοδο της πανδημίας.
3. Οι συνολικές πιστώσεις που αφορούν σε παρεμβάσεις για Covid-19 που υλοποιούνται από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού το 2020 ανέρχονται σε 42 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων τα 30 εκατ. περιλαμβάνονται στις οροφές του ειδικού φορέα «Γενικές Κρατικές Δαπάνες».
4. Οι συνολικές πιστώσεις που αφορούν σε παρεμβάσεις για Covid-19 που υλοποιούνται από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων το 2020 ανέρχονται σε 150 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων τα 72 εκατ. περιλαμβάνονται στις οροφές του ειδικού φορέα «Γενικές Κρατικές Δαπάνες».
5. Οι συνολικές πιστώσεις που αφορούν σε παρεμβάσεις για Covid-19 που υλοποιούνται από το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών το 2020 ανέρχονται σε 108 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων τα 102 εκατ. περιλαμβάνονται στις οροφές του ειδικού φορέα «Γενικές Κρατικές Δαπάνες».
6. Οι συνολικές πιστώσεις που αφορούν σε παρεμβάσεις για Covid-19 που υλοποιούνται από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη το 2020 ανέρχονται σε 94 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων τα 31 εκατ. περιλαμβάνονται στις οροφές του ειδικού φορέα «Γενικές Κρατικές Δαπάνες».
7. Στις παρεμβάσεις Covid-19 για το 2021 δεν συμπεριλαμβάνονται πιστώσεις ύψους 88 εκατ. ευρώ που αφορούν σε δράσεις του ΟΑΕΔ.
8. Εθνικολογιστικές προσαρμογές: (+) μείωση δαπανών / (-) αύξηση δαπανών.

Δημοσιονομικές Παρεμβάσεις

Η Ελληνική πολιτεία κλήθηκε να αντιμετωπίσει εντός του 2020, σε όρους δημοσιονομικής πολιτικής, μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις στη σύγχρονη ιστορία του τόπου. Η πανδημία Covid-19 επιφέρει σε παγκόσμιο επίπεδο, αλλά και στη χώρα μας, δυσμενείς οικονομικές συνέπειες οι οποίες ξεπερνούν σε ένταση και εύρος τις οικονομικές συνέπειες οποιουδήποτε άλλου γεγονότος μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Παρόλο που η αντιμετώπιση των οικονομικών συνεπειών της πανδημίας υπήρξε η μεγαλύτερη πρόκληση για το τρέχον έτος, η οικονομική και δημοσιονομική διαχείριση των εθνικών θεμάτων, μέσω της ενίσχυσης της Εθνικής Άμυνας και των δαπανών για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, οδήγησαν σε πρόσθετες έκτακτες παρεμβάσεις, οι οποίες επιβαρύνουν το δημοσιονομικό αποτέλεσμα του τρέχοντος και των επόμενων ετών.

Επιπλέον, εντός του 2020 παρουσιάζονται αυξημένες δαπάνες για αποκατάσταση των ζημιών από φυσικές καταστροφές (αποζημιώσεις και έργα υποδομών για πλημμύρες στην Περιφερειακή Ενότητα Ευβοίας, σε πολλές περιοχές της χώρας από τον Μεσογειακό Κυκλώνα

«Ιανό» και την πρόσφατη σεισμική δραστηριότητα στην Περιφερειακή Ενότητα Σάμου). Παράλληλα, εντός του 2020 διατίθενται και τα απαραίτητα κονδύλια για την καταβολή αναδρομικών ποσών στους συνταξιούχους του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα.

Δημοσιονομικές παρεμβάσεις αντιμετώπισης των οικονομικών συνεπειών της πανδημίας

Με την εμφάνιση της πανδημίας Covid-19 κατά το 1ο εξάμηνο του 2020, η πολιτεία έθεσε σε άμεση εφαρμογή μία σειρά παρεμβάσεων με στόχο την αναχαίτιση της εξάπλωσης του ιού και την οικονομική ενίσχυση των πληττόμενων κλάδων της οικονομίας. Οι παρεμβάσεις αυτές χωρίζονται σε 62 κατηγορίες μέτρων, συνολικής αξίας 31.437 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων 23.891 εκατ. ευρώ αφορούν το 2020 και 7.546 εκατ. ευρώ αναμένεται να επηρεάσουν το δημοσιονομικό αποτέλεσμα του 2021.

Τα μέτρα αυτά σχεδιάστηκαν και εφαρμόστηκαν άμεσα, δεδομένου ότι δεν υπήρχε προηγούμενη εμπειρία για την αντιμετώπιση παρόμοιου ιστορικού συμβάντος, τουλάχιστον στη μεταπολεμική ιστορία, ώστε να έχουν αναπτυχθεί πρότυπες εγχώριες ή διεθνείς πρακτικές. Πολλά από τα μέτρα αυτά υιοθετήθηκαν σε Ευρωπαϊκό επίπεδο και πλέον αποτελούν εργαλειοθήκη για μελλοντική αντιμετώπιση των οικονομικών συνεπειών ανάλογων επιδημιολογικών φαινομένων. Σε αυτό το πλαίσιο, αξίζει να αναφερθεί η σημαντική συμβολή των Υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών, του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων και των συναρμόδιων Υπουργείων και φορέων, που εργάστηκαν ακατάπαυστα για την υλοποίηση αυτού του πλήθους πολιτικών σε ασφυκτικά χρονικά περιθώρια.

Οι 62 κατηγορίες μέτρων αποτελούνται από πολλαπλάσια μέτρα και κανονιστικές προσαρμογές, διότι η πλειονότητά τους αναπροσαρμόζονταν σε πραγματικό χρόνο, είτε ως προς την περίμετρο των δικαιούχων βάσει των ΚΑΔ ή άλλων κριτηρίων, είτε ως προς τη δομή τους, με αλλαγές στο ύψος της ωφέλειας ή τον τρόπο υπολογισμού αυτής, είτε ως προς τη χρονική διάρκεια ή την τεχνική εφαρμογή τους. Είναι ενδεικτικό ότι από τις 25 Φεβρουαρίου 2020 και έως τις 19 Νοεμβρίου 2020 έχουν εκδοθεί 978 κανονιστικές πράξεις για τη αντιμετώπιση των επιδημιολογικών και οικονομικών συνεπειών της πανδημίας.

Οι παρεμβάσεις στοχεύουν στη στήριξη των φυσικών προσώπων και επιχειρήσεων, δηλαδή του ιδιωτικού τομέα, αλλά και του Εθνικού Συστήματος Υγείας τα οποία και επλήγησαν ιδιαίτερα από την πανδημία Covid-19. Ειδικότερα, οι παρεμβάσεις εστιάζουν στη στήριξη:

- των επιχειρήσεων που παρουσιάζουν μείωση εσόδων λόγω της πανδημίας,
- των εργαζομένων των πληττόμενων κλάδων, με ειδική μέριμνα για τους εποχικά εργαζόμενους και τους απασχολούμενους στους κλάδους του τουρισμού, του πολιτισμού, του αθλητισμού, της ψυχαγωγίας και του επισιτισμού,
- των ελευθέρων επαγγελματιών και αυτοαπασχολούμενων,
- των ανέργων,
- των αγροτών,
- των ιδιοκτητών ακινήτων,
- των δανειοληπτών,
- του Εθνικού Συστήματος Υγείας με την προμήθεια εξοπλισμού, υγειονομικού υλικού και την ενίσχυση του προσωπικού,
- των μεταφορών με ειδική πρόνοια για τις αεροπορικές μεταφορές, την ακτοπλοΐα, τις χερσαίες μεταφορές και την ενίσχυση των συγκοινωνιακών φορέων και
- των κλάδων του τουρισμού, του πολιτισμού και του αθλητισμού.

Οι 62 κατηγορίες μέτρων, χωρίζονται σε:

- 22 παρεμβάσεις που αφορούν στη μείωση των εσόδων της Γενικής Κυβέρνησης με κόστος 4.920 εκατ. ευρώ το 2020 και 1.783 εκατ. ευρώ το 2021. Σημειώνεται ότι το ύψος των παρεμβάσεων για το 2021 ανέρχεται σε 2.239 εκατ. ευρώ, ωστόσο 223 εκατ. ευρώ αναμένεται να επιστραφούν από αναστολές φορολογικών και ασφαλιστικών υποχρεώσεων του 2020, από τον Μάιο του 2021 και έπειτα, στο πλαίσιο των 12 ή 24 δόσεων,
- 34 παρεμβάσεις που αφορούν αύξηση δαπανών Γενικής Κυβέρνησης, με κόστος 10.730 εκατ. ευρώ το 2020 και 5.539 εκατ. ευρώ το 2021. Από αυτές, δαπάνες ύψους 1.749 εκατ. ευρώ το 2020 και 880 εκατ. ευρώ το 2021 συγχρηματοδοτούνται από το ΠΔΕ,
- 4 παρεμβάσεις δημοσιονομικά ουδέτερες, που ωστόσο ήταν σημαντικές για τη λειτουργία της ιδιωτικής οικονομίας τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο και τη σχέση αυτής με το Τραπεζικό σύστημα και
- 2 παρεμβάσεις παροχής ρευστότητας, συγχρηματοδοτούμενες από το ΠΔΕ, που έχουν ταμειακή επιβάρυνση 2.548 εκατ. ευρώ για το 2020, οι οποίες με τη μόχλευση των ποσών που διατίθενται από το τραπεζικό σύστημα αντιστοιχούν σε παροχή ρευστότητας στον ιδιωτικό τομέα της Ελληνική οικονομίας ύψους 8.241 εκατ. ευρώ.

Επιπλέον, έχει προβλεφθεί πόσο 3 δισ. ευρώ ως ειδικό αποθεματικό για την αντιμετώπιση των οικονομικών συνεπειών του κορωνοϊού το 2021, υπό τη μορφή πιστώσεων υπό κατανομή στις γενικές κρατικές δαπάνες.

Οι 62 παρεμβάσεις, συμπεριλαμβανομένου του ειδικού αποθεματικού, έχουν συνολικό ύψος **31.437** εκατ. ευρώ, εκ των οποίων **23.891** εκατ. ευρώ αφορούν το 2020 (συμπεριλαμβάνοντας τη μόχλευση των χρηματοοικονομικών εργαλείων ύψους 5.693 εκατ. ευρώ). Το ταμειακό κόστος για το 2020 ανέρχεται σε 18.198 εκατ. ευρώ. Το μεγαλύτερο μέρος, ήτοι ποσό 11.625 εκατ. ευρώ επιφέρει άμεσο δημοσιονομικό κόστος, ποσό 1.567 εκατ. ευρώ αφορά αναστολές φορολογικών και ασφαλιστικών υποχρεώσεων και ποσό 5.006 εκατ. ευρώ αφορά παρεμβάσεις παροχής ρευστότητας. Το ύψος των παρεμβάσεων για το 2021 ανέρχεται στο ποσό των **7.546** εκατ. ευρώ, εκ των οποίων 6.936 εκατ. προκαλούν δημοσιονομική επίπτωση και 610 εκατ. εκτιμάται ότι θα δαπανηθούν σε παρεμβάσεις παροχής ρευστότητας που προκαλούν ταμειακή επίπτωση..

Ειδικά για το 2021 οι παρεμβάσεις που επηρεάζουν το δημοσιονομικό αποτέλεσμα αφορούν:

- τη μείωση κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες των ασφαλιστικών εισφορών των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα, με κόστος 816 εκατ. ευρώ,
- την αναστολή καταβολής Ειδικής Εισφοράς Αλληλεγγύης στον ιδιωτικό τομέα, με κόστος 767 εκατ. ευρώ,
- την κάλυψη των ασφαλιστικών εισφορών από τον κρατικό προϋπολογισμό και την επιδότηση 200 ευρώ, σε περίπτωση πρόσληψης μακροχρόνια ανέργου, για περίοδο 6 μηνών, στο πλαίσιο του προγράμματος για τη δημιουργία 100.000 νέων θέσεων εργασίας, με κόστος 322 εκατ. ευρώ για το 2021,
- το πρόγραμμα «ΓΕΦΥΡΑ», που αφορά στην επιδότηση της πρώτης κατοικίας για δανειολήπτες που επλήγησαν από την πανδημία Covid-19, με κόστος 280 εκατ. ευρώ για το 2021,
- την επέκταση της μείωσης του ΦΠΑ και αναστολές τελών σε διάφορες κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών κλάδων που πλήττονται από την πανδημία έως τον Απρίλιο του 2021, με συνολικό κόστος 113 εκατ. ευρώ για το 2021.

Παράλληλα, η καταβολή αποζημιώσεων ειδικού σκοπού σε απασχολούμενους ή επιχειρήσεις που βρίσκονται, είτε σε προσωρινή αναστολή εργασιών, είτε συμμετέχουν στο Πρόγραμμα «ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ» κατά τα τέλη του 2020, αναμένεται να λάβει χώρα τον Ιανουάριο του 2021 και συνεπώς να επηρεάσει το δημοσιονομικό αποτέλεσμα του εν λόγω έτους.

Επιπλέον, το δημοσιονομικό αποτέλεσμα του 2021 επηρεάζεται από την κάλυψη της μισθοδοσίας του έκτακτου υγειονομικού προσωπικού που προσλήφθηκε εντός του 2020 και του προσωπικού που προσλαμβάνεται για την κάλυψη των αναγκών των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς.

Το ειδικό αποθεματικό για την αντιμετώπιση των οικονομικών συνεπειών του κορωνοϊού το 2021 ύψους **3 δις. ευρώ**, έχει προβλεφτεί ώστε να καλύψει αναμενόμενες δαπάνες από την επέκταση του μέτρου της επιστρεπτέας προκαταβολής, την επέκταση μέτρων στήριξης της απασχόλησης και του εισοδήματος και επιπλέον δαπάνες Υγείας τους πρώτους μήνες του 2021. Η κατανομή μεταξύ των μέτρων στήριξης θα εξαρτηθεί από αντικειμενικά γεγονότα, όπως οι οικονομικές συνέπειες του δεύτερου κύματος της πανδημίας σε συγκεκριμένους κλάδους της οικονομίας και τον αριθμό των δικαιούχων.

Παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας Covid-19 στην ελληνική οικονομία την περίοδο 2020-2021 (σε εκατ. ευρώ)			
α/α	Περιγραφή	2020	2021
A	Παρεμβάσεις στο σκέλος των εσόδων της Γενικής Κυβέρνησης	-4.920	-1.783
1	Μείωση κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες των ασφαλιστικών εισφορών των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα	0	-816
2	Αναστολή καταβολής Ειδικής Εισφοράς Αλληλεγγύης στον ιδιωτικό τομέα	0	-767
3	Μείωση προκαταβολής φόρου εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων σε ελεύθερους επαγγελματίες και επιχειρήσεις που επλήγησαν από την πανδημία Covid-19	-1.600	0
4	Κάλυψη από τον κρατικό προϋπολογισμό των ασφαλιστικών εισφορών επί του ονομαστικού μισθού, των εργαζομένων των οποίων οι συμβάσεις εργασίας τίθενται σε προσωρινή αναστολή	-838	-246
5	Κάλυψη από τον κρατικό προϋπολογισμό των εργοδοτικών ασφαλιστικών εισφορών των υπαλλήλων των εποχικών επιχειρήσεων	-240	0
6	Αναστολή πληρωμών ΦΠΑ σε επιχειρήσεις, αυτοαπασχολούμενους και ελεύθερους επαγγελματίες	-744	174
7	Αναστολή πληρωμών των τρεχουσών ασφαλιστικών εισφορών για επιχειρήσεις, αυτοαπασχολούμενους και ελεύθερους επαγγελματίες	-315	46
8	Αναστολή πληρωμών βεβαιωμένων οφειλών και δόσεων ρυθμίσεων φορολογικών υποχρεώσεων για επιχειρήσεις, αυτοαπασχολούμενους, εργαζόμενους και ελεύθερους επαγγελματίες	-251	0
9	Αναστολή πληρωμών δόσεων ρυθμίσεων οφειλών προς τα ασφαλιστικά ταμεία για επιχειρήσεις, αυτοαπασχολούμενους και ελεύθερους επαγγελματίες	-247	0
10	Αναστολή πληρωμής φορολογικών υποχρεώσεων για τους ιδιοκτήτες ακινήτων που έλαβαν μειωμένο ενοίκιο	-10	4
11	Συμψηφισμός κατά 25% με μελλοντικές φορολογικές υποχρεώσεις της εμπρόθεσμης καταβολής ΦΠΑ	-154	0
12	Έκπτωση κατά 25% στις ρυθμισμένες φορολογικές και ασφαλιστικές οφειλές που πληρώθηκαν εμπρόθεσμα, από εργαζόμενους εταιρειών που επλήγησαν από την πανδημία καθώς και από επιχειρήσεις, ελεύθερους επαγγελματίες και αυτοαπασχολούμενους	-101	0
13	Μη καταβολή δημοτικών τελών για επιχειρήσεις των οποίων η λειτουργία αναστάλη με κρατική εντολή λόγω της πανδημίας Covid-19	-160	0
14	Μείωση συντελεστή ΦΠΑ στις υπηρεσίες μεταφοράς προσώπων και των αποσκευών τους	-94	-54
15	Μείωση συντελεστή ΦΠΑ σε μη αλκοολούχα ποτά και σε υπηρεσίες διάθεσης μη αλκοολούχων ποτών και ροφημάτων	-67	-38
16	Μείωση συντελεστή ΦΠΑ στα εισιτήρια κινηματογράφων, θεατρικών παραστάσεων και συναυλιών	-11	-6
17	Μείωση συντελεστή ΦΠΑ στο τουριστικό πακέτο από 80/20 σε 90/10	-1	-1
18	Μείωση συντελεστή ΦΠΑ από 24% σε 6%, για προϊόντα και παρασκευάσματα ατομικής υγιεινής (μάσκες, γάντια κλπ.)	-0,4	-0,3
19	Αναστολή πληρωμής τέλους συνδρομητικής τηλεόρασης	-5	-14
20	Έκπτωση φόρου, για εκμισθωτές ακινήτων που έλαβαν μειωμένο μίσθωμα λόγω της πανδημίας	-69	0
21	Απώλεια εσόδων ΕΤΑΔ και ΟΤΑ από την μείωση κατά 40% για επαγγελματικές μισθώσεις επιχειρήσεων που επλήγησαν από την πανδημία Covid-19	-13	-1
22	Απώλεια φορολογικών εσόδων από την μείωση 40% στις μισθώσεις κύριας κατοικίας εργαζομένων των οποίων η σύμβαση εργασίας είναι σε αναστολή, στις μισθώσεις για την κάλυψη στεγαστικών	0	-63

**Παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας Covid-19
στην ελληνική οικονομία την περίοδο 2020-2021
(σε εκατ. ευρώ)**

α/α	Περιγραφή	2020	2021
	αναγκών φοιτητών που είναι τέκνα/εξαρτημένα μέλη των ως άνω, καθώς και στις επαγγελματικές μισθώσεις επιχειρήσεων		
B	Παρεμβάσεις στο σκέλος των δαπανών της Γενικής Κυβέρνησης	-10.730	-2.539
1	Χρηματοδότηση επιχειρήσεων με τη μορφή επιστρεπτέας προκαταβολής	-5.368	0
2	Κάλυψη των ασφαλιστικών εισφορών από τον κρατικό προϋπολογισμό και επιδότηση 200 ευρώ σε περίπτωση πρόσληψης μακροχρόνια άνεργου, για περίοδο 6 μηνών, στο πλαίσιο του προγράμματος για τη δημιουργία 100.000 νέων θέσεων εργασίας	-26	-322
3	Πρόγραμμα «ΓΕΦΥΡΑ» που αφορά στην επιδότηση της πρώτης κατοικίας για δανειολήπτες που επλήγησαν από την πανδημία Covid-19	-108	-280
4	Αποζημίωση ειδικού σκοπού ύψους 534 ευρώ σε μηνιαία βάση των εργαζομένων των οποίων οι συμβάσεις εργασίας έχουν τεθεί σε προσωρινή αναστολή	-1.624	-439
5	Κάλυψη από τον κρατικό προϋπολογισμό του μέρους του δώρου Πάσχα που αναλογεί στη χρονική περίοδο της προσωρινής αναστολής της σύμβασης εργασίας	-130	0
6	Κάλυψη από τον κρατικό προϋπολογισμό των εργοδοτικών ασφαλιστικών εισφορών και του επιδόματος αδείας των εργαζομένων σε ξενοδοχεία δωδεκάμηνης λειτουργίας	-23	0
7	Προσαύξηση αποζημίωσης ειδικού σκοπού για τον μήνα Νοέμβριο 2020 και κάλυψη του πρόσθετου κόστους του δώρου Χριστουγέννων των υπαλλήλων που λαμβάνουν αποζημίωση ειδικού σκοπού λόγω προσωρινής αναστολής της σύμβασης εργασίας	-215	-301
8	Αποζημίωση ειδικού σκοπού ύψους 534 ευρώ σε μηνιαία βάση στους εποχικά εργαζόμενους του τουριστικού κλάδου	-208	0
9	Αποζημίωση ειδικού σκοπού ύψους 534 ευρώ σε μηνιαία βάση για αυτοαπασχολούμενους, ιδιοκτήτες μικρών επιχειρήσεων (με έως και 20 υπαλλήλους) και ελεύθερους επαγγελματίες που επλήγησαν από την πανδημία Covid -19, βάση συγκεκριμένων ΚΑΔ	-495	0
10	Αποζημίωση ειδικού σκοπού ύψους 600 ευρώ σε έξι επιστημονικούς κλάδους (οικονομολόγους/ λογιστές, μηχανικούς, δικηγόρους, ιατρούς, εκπαιδευτικούς και ερευνητές)	-103	0
11	Πρόγραμμα βραχυχρόνιας απασχόλησης «ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ» με κάλυψη 60% του καθαρού μισθού και των ασφαλιστικών εισφορών επί του ονομαστικού μισθού για το χρόνο μειωμένης απασχόλησης	-76	-24
12	Κάλυψη πρόσθετου κόστους του προγράμματος βραχυχρόνιας απασχόλησης «ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ» για καταβολή επιδόματος αδείας και δώρου Χριστουγέννων	0	-18
13	Παράταση του τακτικού επιδόματος ανεργίας, καθώς και του επιδόματος μακροχρόνιας ανεργίας κατά δύο μήνες	-770	-78
14	Έκτακτο επίδομα ανεργίας, ύψους 400 ευρώ, σε φυσικά πρόσωπα που έγιναν μακροχρόνια άνεργοι	-117	0
15	Επέκταση του επιδόματος ανεργίας στους εποχικούς εργαζόμενους	-28	0
16	Επιδότηση επιτοκίου των επιχειρηματικών δανείων των επιχειρήσεων οι οποίες ανήκουν σε πλητόμενους κλάδους, υπό την προϋπόθεση της διατήρησης των θέσεων εργασίας	-179	0
17	Κάλυψη δαπανών λόγω της πανδημίας Covid-19 για την ενίσχυση του Εθνικού Συστήματος Υγείας (εξοπλισμός/ υποδομές και αναλώσιμα)	-367	0
18	Προσλήψεις έκτακτου υγειονομικού προσωπικού	-85	-131
19	Καταβολή έκτακτης οικονομικής ενίσχυσης το Πάσχα στους εργαζόμενους των νοσοκομείων, του ΕΟΔΥ, του ΕΚΑΒ, και της Πολιτικής Προστασίας	-90	0
20	Κάλυψη των έκτακτων δαπανών, λόγω της πανδημίας Covid-19, των φορέων της Κεντρικής Διοίκησης	-292	0
21	Νέες προσλήψεις στα μέσα μεταφοράς (ΟΣΥ/ΣΤΑΣΥ), χρηματοδοτική μίσθωση (leasing) επιπλέον λεωφορείων και σύμβαση με ΚΤΕΛ	-4	-50
22	Άδεια ειδικού σκοπού για εργαζόμενους με παιδιά που φοιτούν σε σχολεία (για την περίοδο που τα σχολεία είναι κλειστά λόγω της πανδημίας Covid-19)	-20	0
23	Ενίσχυση του προγράμματος κοινωνικού τουρισμού του Υπουργείου Τουρισμού	-20	-80
24	Ενίσχυση του προγράμματος κοινωνικού τουρισμού του ΟΑΕΔ	-17	-10
25	Κάλυψη της διαφημιστικής δαπάνης του ΕΟΤ	-23	0
26	Επιπρόσθετη στήριξη του πρωτογενούς τομέα παραγωγής από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων	-150	0
27	Επιπλέον επιχορήγηση στο Υπουργείο Πολιτισμού για την ενίσχυση του κλάδου του πολιτισμού	-25	0
28	Αποζημίωση σε εταιρείες ΚΤΕΛ και την ΤΡΑΙΝΟΣΕ για τους περιορισμούς που επιβλήθηκαν στις θέσεις επιβατών	-49	0
29	Αποζημίωση ακτοπλοϊκών γραμμών	-53	0
30	Αποζημίωση σε ερασιτεχνικούς αθλητικούς συλλόγους	-12	0
31	Αποζημίωση ανά θέση επιβάτη στις αεροπορικές εταιρείες	-6	0
32	Καταβολή του 50% του απολεσθέντος μισθώματος στους ιδιοκτήτες ακινήτων που εισπράττουν μειωμένο νοίκιο κατά 40% λόγω της πανδημίας	-29	0
33	Ενίσχυση επιχειρήσεων του πολιτισμού λόγω περιορισμού θέσεων σε θέατρα, κινηματογράφους, συναυλιακούς χώρους κλπ.	-19	-6
34	Μη επιστρεπτέα επιχορήγηση σε μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	0	-800
Γ	Δημοσιονομικά ουδέτερες παρεμβάσεις	0	0
1	Αναστολή αποπληρωμής δόσεων των ενήμερων τραπεζικών δανείων για επιχειρήσεις που πλήττονται από την πανδημία	0	0
2	Αναστολή πληρωμής επιταγών των επιχειρήσεων που πλήττονται από την πανδημία	0	0

Παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας Covid-19 στην ελληνική οικονομία την περίοδο 2020-2021 (σε εκατ. ευρώ)			
α/α	Περιγραφή	2020	2021
3	Παροχή δυνατότητας στις επιχειρήσεις που πλήττονται από την πανδημία να θέσουν τους εργαζόμενους τους σε μερική απασχόληση, για δύο εβδομάδες ανά μήνα	0	0
4	Αποπληρωμή όλων των εκκρεμών επιστροφών φόρων έως και 30.000 ευρώ που βρίσκονται υπό τη διαδικασία ελέγχου από τη φορολογική αρχή	0	0
Δ	Παρεμβάσεις παροχής ρευστότητας	-2.548	0
1	Ταμείο Εγγυοδοσίας της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας	-1.780	0
2	Κεφάλαιο κίνησης στο πλαίσιο του Ταμείου Επιχειρηματικότητας (ΤΕΠΙΧ II)	-768	0
Ε	Πιστώσεις υπό κατανομή για την αντιμετώπιση των οικονομικών συνεπειών της πανδημίας Covid-19		-3.000
	Συνολικό Ταμειακό Κόστος των Παρεμβάσεων (Α+Β+Γ+Δ+Ε)	-18.198	-7.323
	<i>Εκ των οποίων:</i>		
A.	Παρεμβάσεις που αφορούν στην αναβολή είσπραξης εσόδων	-1.567	223
B.	Παρεμβάσεις που επιβαρύνουν άμεσα το δημοσιονομικό αποτέλεσμα	-11.625	-6.936
Γ.	Παρεμβάσεις παροχής ρευστότητας (προ μόχλευσης)	-5.006	-610
	Παρεμβάσεις ανά κατηγορία και πηγή χρηματοδότησης		
1	Μείωση εσόδων	-4.920	-2.239
2	Δημοσιονομικές δαπάνες που χρηματοδοτούνται από τον Τακτικό Προϋπολογισμό	-8.981	-4.427
3	Δημοσιονομικές δαπάνες που συγχρηματοδοτούνται από το ΠΔΕ	-1.749	-880
4	Χρηματοδοτικά εργαλεία που συγχρηματοδοτούνται από το ΠΔΕ	-2.548	
5	Μόχλευση χρηματοδοτικών εργαλείων που συγχρηματοδοτούνται από το ΠΔΕ	-5.693	
	Συνολική Αξία των Παρεμβάσεων (1 + 2 + 3 + 4 + 5)	-23.891	-7.546
<i>Σημείωση: το θετικό πρόσημο (+) δηλώνει αύξηση εσόδου ή μείωση δαπάνης και το αρνητικό πρόσημο (-) δηλώνει μείωση εσόδου ή αύξηση δαπάνης</i>			

Λοιπές δημοσιονομικές παρεμβάσεις

Εκτός από τις δημοσιονομικές παρεμβάσεις που αναφέρονται στην αντιμετώπιση των οικονομικών συνεπειών της πανδημίας, η δημοσιονομική αποτύπωση των ετών 2020 και 2021 επηρεάζεται από μια σειρά άλλων παρεμβάσεων που αφορούν, είτε αντιμετώπιση έκτακτων υποχρεώσεων του κράτους και ζημίες από φυσικές καταστροφές, είτε νέες αναπτυξιακές παρεμβάσεις. Αυτές περιλαμβάνουν:

- την καταβολή αναδρομικών ποσών σε συνταξιούχους δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, ύψους 1,4 δισ. ευρώ περίπου το 2020,
- την αντιμετώπιση των ζημιών από φυσικές καταστροφές, με κόστος που αναμένεται να ξεπεράσει στα 230 εκατ. ευρώ το 2020,
- την εξαίρεση της δαπάνης των εμβολίων που εντάσσονται στο πρόγραμμα εθνικού εμβολιασμού, από το όριο της φαρμακευτικής δαπάνης του ΕΟΠΥΥ, με δημοσιονομικό κόστος 100 εκατ. ευρώ για το 2020 και 170 εκατ. ευρώ για το έτος 2021,
- την αύξηση του ορίου της νοσοκομειακής φαρμακευτικής δαπάνης του ΕΟΠΥΥ κατά 30 εκατ. ευρώ για τα έτη 2020 και 2021,
- την αυξημένη επιχορήγηση προς τον ΕΟΠΥΥ κατά 377 εκατ. ευρώ το 2020, επιπλέον της αύξησης του ορίου της φαρμακευτικής δαπάνης ανωτέρω κατά 130 εκατ. ευρώ,
- το πρόγραμμα εξόφλησης ληξιπρόθεσμων οφειλών των ΟΤΑ ύψους περίπου 116 εκατ.,
- τη θέσπιση του κώδικα διευθέτησης οφειλών και παροχής δεύτερης ευκαιρίας σε δανειολήπτες, με δημοσιονομικό κόστος 100 εκατ. ευρώ για το 2021,
- την υπεραπόσβεση δαπανών έρευνας και ανάπτυξης (R&D), με δημοσιονομικό κόστος 35 εκατ. ευρώ για το 2021,
- την υπερέκπτωση για επενδύσεις σε πράσινη οικονομία, ενέργεια και ψηφιοποίηση (επιβαρύνει το δημοσιονομικό αποτέλεσμα του έτους 2022),
- την κατάργηση του ΕΝΦΙΑ σε μικρά και απομακρυσμένα νησιά με δημοσιονομικό κόστος 1,5 εκατ. ευρώ για το 2020 και 1,5 εκατ. ευρώ για το 2021,

- την έκτακτη ενίσχυση των ευάλωτων νοικοκυριών, με την διπλή καταβολή του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, ύψους περίπου 55 εκατ. ευρώ, τον Δεκέμβριο του 2020.

Παράλληλα, τόσο για το 2020 όσο και για το 2021 έχει δοθεί προτεραιότητα σε παρεμβάσεις που αφορούν στην αντιμετώπιση θεμάτων Εθνικής Άμυνας και Ασφάλειας, καθώς και μεταναστευτικών ροών. Ειδικότερα, οι πληρωμές για την Εθνική Άμυνα (εξοπλιστικά προγράμματα) αναμένεται να ανέλθουν στο ποσό των 2,5 δισ. ευρώ το 2021, αυξημένες κατά 2 δισ. ευρώ περίπου σε σχέση με το 2020. Οι δαπάνες για τις μεταναστευτικές ροές το 2021 προβλέπεται να ανέλθουν σε 564 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων 414 εκατ. ευρώ καλύπτονται από τον τακτικό προϋπολογισμό.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, το σύνολο των παρεμβάσεων για την ενίσχυση της Ελληνικής οικονομίας και την αντιμετώπιση των πολλαπλών κρίσεων (υγειονομική, οικονομική, μεταναστευτική, φυσικών καταστροφών) προσεγγίζει τα **27 δισ. ευρώ το 2020 και αναμένεται να υπερβεί τα 10 δισ. ευρώ το 2021**, χωρίς να ληφθούν υπόψη οι πόροι που θα απορροφηθούν στα πλαίσια του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Εθνική Άμυνα και Μεταναστευτικό (σε εκατ. ευρώ)		
	2020	2021
Εξοπλιστικά προγράμματα		
Πληρωμές	515*	2.519
Φυσικές παραλαβές	460	1.472
Δαπάνες μεταναστευτικών ροών		
Τακτικός Προϋπολογισμός	405	414
Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων	200	150

Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

Το προσχέδιο του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης κατατέθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 18 Νοεμβρίου 2020 και ξεκίνησε η σχετική διαβούλευση με την Επιτροπή. Στις 25 Νοεμβρίου θα ξεκινήσει και η σχετική δημόσια διαβούλευση επί των στρατηγικών κατευθύνσεων του Σχεδίου, ενώ το τελικό Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Σταθερότητας αναμένεται να υποβληθεί στα Ευρωπαϊκά Όργανα κατά το πρώτο τρίμηνο του 2021 και να εγκριθεί στο αμέσως επόμενο τρίμηνο, κατά τη διάρκεια του οποίου αναμένεται να υπάρξει η πρώτη εκταμίευση (προκαταβολή) για τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ενώ είναι πιθανό να υπάρξει εντός του 2021 και μια ακόμα εκταμίευση, αφού αυτές είναι διπλές ανά έτος.

Ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αφορά επενδύσεις, προγράμματα (όπως προγράμματα κατάρτισης ή ενεργειακής αναβάθμισης), καθώς και μεταρρυθμίσεις που υλοποιήθηκαν από τον Φεβρουάριο του 2020 και εντεύθεν, συνεπώς η απορρόφηση των σχετικών πόρων μπορεί και πρόκειται να ξεκινήσει πριν την επίσημη έγκρισή του. Η μακροοικονομική επίπτωση των παρεμβάσεων που θα γίνουν στο πλαίσιο αυτό εντός του 2021, λόγω των σημαντικών επενδυτικών δαπανών που περιλαμβάνει ο Μηχανισμός θα επηρεάσουν θετικά το ΑΕΠ και τα δημόσια έσοδα τόσο του 2021 όσο και του 2022 και των επόμενων ετών.

Πέραν του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, κατά το 2021 σημαντική θα είναι και η συμβολή του React-EU, το οποίο αφορά σε ένα πρόγραμμα γέφυρα, περιλαμβάνοντας δράσεις και δαπάνες για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας Covid-19. Το πρόγραμμα αυτό επικεντρώνεται στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, τη διατήρηση και δημιουργία θέσεων εργασίας, την ενίσχυση των οικονομικά ευάλωτων πολιτών, την παροχή κεφαλαίου κίνησης και την ενίσχυση των επενδύσεων των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Σημαντικοί πόροι στους τομείς αυτούς θα διοχετευτούν εντός του 2021 μέσω του React-EU.

Αθροιστικά οι πόροι που προβλέπονται το 2021 από όλα τα εργαλεία του μηχανισμού του Next Generation EU, περιλαμβανομένων και των δανείων αναμένεται να ξεπεράσουν τα 5,5 δισ. ευρώ με αντίστοιχο ποσοστό απορρόφησης, με την εξαίρεση μόνο κάποιων δαπανών που πραγματοποιήθηκαν το 2020 και θα πληρωθούν, εφόσον περιληφθούν στα σχετικά εργαλεία, το 2021.

Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας & REACT-EU			
(σε εκατ. ευρώ)			
		2020	2021
Recovery and Resilience Facility	Επιχορηγήσεις	0	2.635*
	Δάνεια	0	1.272
REACT-EU	Επιχορηγήσεις	0	1.600**
Σύνολο			5.507

* Το ποσό των 2.635 έχει περιληφθεί ως έσοδο στις μεταβιβάσεις κεντρικής κυβέρνησης και ως δαπάνη στις πιστώσεις υπό κατανομή.

** Το ποσό αυτό είναι επιπλέον των δαπανών του ΠΔΕ.